

RAPORT

**końcowy z badania ewaluacyjnego
pilotażowego programu
„AKTYWNY SAMORZĄD”**

Kwiecień, 2017r.

Spis treści:

Wprowadzenie	str. 3
MODUŁ I	str. 4
Charakterystyka respondentów	str. 4
Pomoc udzielona beneficjentom	str. 6
Aktywizacja zawodowa beneficjentom	str. 7
Aktywizacja społeczna beneficjentom	str. 8
Badanie ewaluacyjne aktywności zawodowej społecznej w poszczególnych obszarach	str. 9
Obszar A	str. 9
Obszar B	str. 10
Obszar C	str. 11
Obszar D	str. 12
Podsumowanie Modułu I	str. 13
MODUŁ II	str. 14
Charakterystyka respondentów	str. 14
Wpływ programu „Aktywny samorząd” na decyzję o rozpoczęciu lub kontynuowaniu nauki	str. 14
Aktywność zawodowa beneficjentom	str. 15
Aktywność społeczna beneficjentom	str. 16
Podsumowanie Modułu II	str. 17
Podsumowanie badań ewaluacyjnych	str. 18
Spis rysunków	str. 19

WPROWADZENIE

Program „Aktywny samorząd” powstał w celu ulepszenia modelu polityki społecznej wobec osób niepełnosprawnych. Działania, które program przewiduje uzupełniają plany ujęte w powiatowych strategiach rozwiązywania problemów społecznych i programach działań na rzecz osób niepełnosprawnych. Samorządom dają możliwość aktywnego włączenia się działania na rzecz inkluzji społecznej osób niepełnosprawnych.

Realizatorem ewaluowanego programu jest **Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Płocku**, a ramy czasowe obejmują 1.01.2016 r. - 15.04.2017 r.

Celem głównym programu było wyeliminowanie lub zmniejszenie barier ograniczających uczestnictwo osób niepełnosprawnych, w życiu społecznym, zawodowym oraz dostępie do edukacji.

Program składał się z trzech Modułów, z których jedynie Moduł I oraz Moduł II był realizowany przez samorząd powiatowy i podlegał ewaluacji realizowanej przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Płocku.

Poszczególne moduły zakładały następujące wsparcie:

Moduł I: likwidacja barier utrudniających aktywizację społeczną i zawodową.

Moduł II: pomoc w uzyskaniu wykształcenia na poziomie wyższym.

Moduł III: szkolenia kadr samorządów oraz organizacji pozarządowych z zakresu problematyki niepełnosprawności.

W założeniu programu cel główny miał być osiągnięty poprzez **cele szczegółowe**:

1. przygotowanie beneficjentów programu z zaburzeniami ruchu i percepcji wzrokowej do pełnienia ról społecznych poprzez umożliwienie im włączenia się tworzącego się społeczeństwa informacyjnego.
2. przygotowanie beneficjentów programu do aktywizacji społecznej, zawodowej lub wsparcia w utrzymaniu zatrudnienia poprzez likwidację lub ograniczenie barier w poruszaniu się oraz barier transportowych.
3. umożliwianie beneficjentom programu aktywizacji zawodowej poprzez zastosowanie elementów wspierających ich zatrudnienie.
4. poprawa szans beneficjentów programu na rywalizację o zatrudnienie na otwartym rynku pracy poprzez podwyższanie kwalifikacji.
5. wzrost kompetencji osób zaangażowanych w proces rehabilitacji osób niepełnosprawnych, pracowników lub pracujących na rzecz jednostek samorządu terytorialnego lub organizacji pozarządowych.

Do oceny skuteczności działania programu przyjmuje się następujące wskaźniki ewaluacyjne:

1) rezultatu:

- a) liczba osób niepełnosprawnych, dla których w wyniku uczestnictwa w programie zlikwidowane lub zmniejszone zostały bariery uniemożliwiające uczestniczenie w życiu społecznym, zawodowym lub w dostępie do edukacji,
- b) liczba osób zaangażowanych w proces rehabilitacji, których kompetencje wzrosły w wyniku uczestnictwa w module szkolenia kadr,

2) wpływu – liczba osób niepełnosprawnych, których aktywność społeczna lub zawodowa wzrosła w wyniku uczestnictwa w programie.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Płocku w ramach pilotażowego programu „Aktywny samorząd” w 2016 r. udzielił pomocy **83 osobom niepełnosprawnym**. Wsparcie w likwidacji barier utrudniających aktywizację społeczną i zawodową otrzymało 21 osób, natomiast z dofinansowania lub refundacji kosztów uzyskania wykształcenia na poziomie wyższym skorzystało 72 osób.

Ewaluację programu przeprowadzono na reprezentatywnej grupie, która stanowiła:

- dla Modułu I - 21 osób, które skorzystały z dofinansowania, co stanowi: 100%
- dla Modułu II - 69 osób, które skorzystały z dofinansowania, co stanowi: 95,8%.

Ewaluacja została przeprowadzona odrębnie dla każdego modułu oraz obszaru.

MODUŁ I

W roku 2016 z dofinansowania na likwidację barier utrudniających aktywizację społeczną i zawodową skorzystało **21 beneficjentów pomocy**, w tym:

Obszar A – likwidacja bariery transportowej :

Zadanie 1: pomoc w zakupie i montażu oprzyrządowania do posiadanego samochodu - **1 osoba**,

Zadanie 2: pomoc w uzyskaniu prawa jazdy kategorii B – brak wniosków,

Obszar B - likwidacja barier w dostępie do uczestnictwa w społeczeństwie informacyjnym:

Zadanie 1: pomoc w zakupie sprzętu elektronicznego lub jego elementów oraz oprogramowania – **11 osób**,

Zadanie 2: dofinansowanie szkoleń w zakresie obsługi nabytego w ramach programu sprzętu elektronicznego i oprogramowania - brak wniosków.

Obszar C – likwidacja barier w poruszaniu się:

Zadanie 1: pomoc w zakupie wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym - brak dofinansowania

Zadanie 2: pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanego wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym – **5 osób**,

Zadanie 3 – pomoc w zakupie protezy kończyny, w której zastosowano nowoczesne rozwiązania techniczne, tj. protezy co najmniej na III poziomie jakości – **1 osoba**.

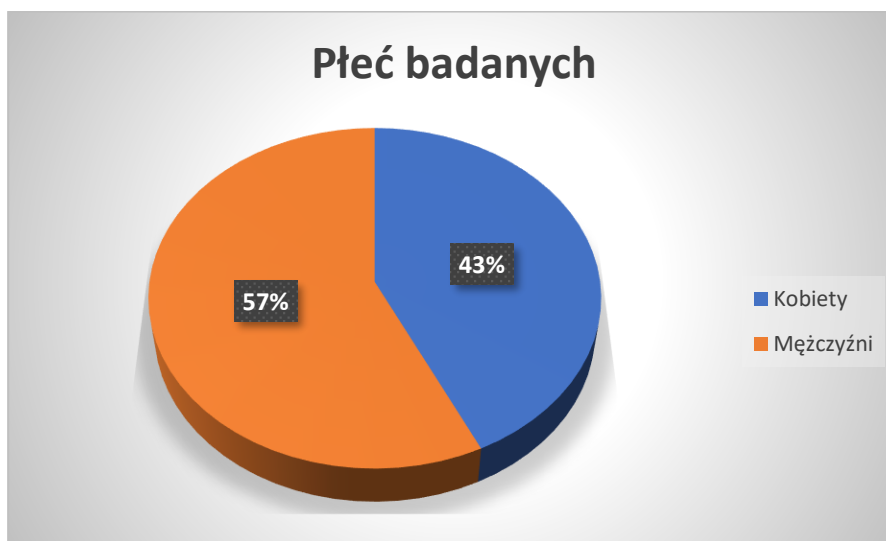
Zadanie 4 – pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanej protezy kończyny, w której zastosowano nowoczesne rozwiązania techniczne (co najmniej na III poziomie jakości) - brak wniosków.

Obszar D – pomoc w utrzymaniu aktywności zawodowej poprzez zapewnienie opieki dla osoby zależnej – 3 osoby.

CHARAKTERYSTYKA RESPONDENTÓW

W badaniu ewaluacyjnym ex-post udział wzięło **21 osób**, co stanowi 100% wszystkich osób, które skorzystały z dofinansowania z likwidacji barier utrudniających aktywizację społeczną i zawodową. Wśród badanych **42,9%** stanowiły **kobiety**, natomiast **mężczyźni** stanowili **57,1% osób**.

Rysunek 1.

Beneficjenci programu zostali przypisani do trzech grup stanowiących stopień orzeczenia o niepełnosprawności. Najliczniejszą grupą okazała się grupa osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności, stanowiła 85,7%. Beneficjenci z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności to grupa 9,5% osób, i osoba z orzeczeniem o stopniu niepełnosprawności (w przypadku osób do 16r. życia) – 4,8%.

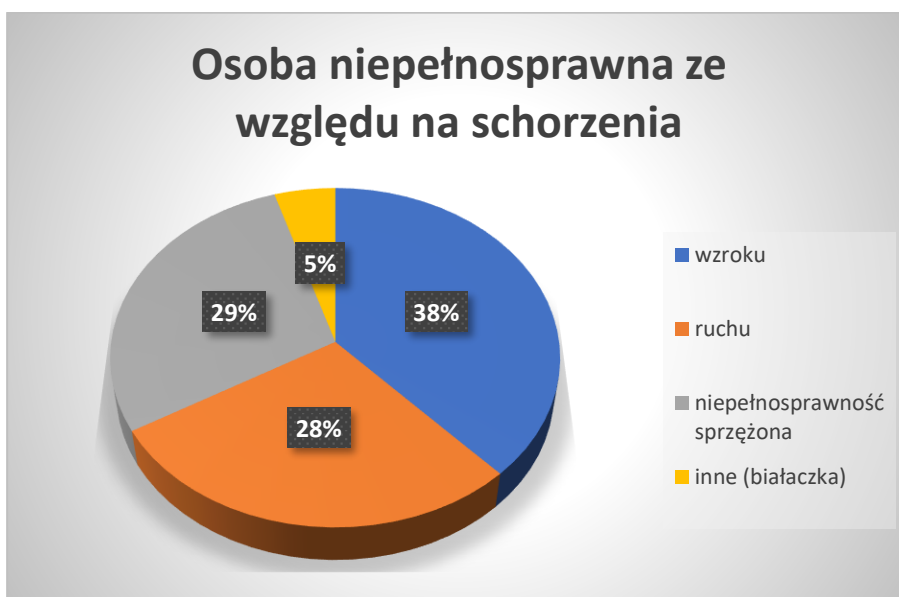
Rysunek 2.

Wśród badanych najwięcej osób niepełnosprawnych było ze względu na schorzenie wzroku (38%), które posiadały znaczny stopień niepełnosprawności oraz osoba z orzeczeniem o stopniu niepełnosprawności (w przypadku osób do 16r. życia).

Osoby niepełnosprawne ze względu na schorzenie ruchu stanowiły 28,6% ankietowanych, z czego 66,6% stanowiły osoby ze znacznym stopniem niepełnosprawności, a 33,4% - z umiarkowanym. Również znaczny stopień niepełnosprawności posiadały osoby z niepełnosprawnością sprzężoną (28,6%). Wśród osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności jako inne choroby wymieniono *białaczkę* (4,8%).

Rysunek 3.

POMOC UDZIELONA BENEFICJENTOM

Wśród **21 osób**, które poddały się badaniu ewaluacyjnemu, pomocy udzielono w następujących obszarach:

Obszar A – likwidacja bariery transportowej :

Zadanie 2 – pomoc w uzyskaniu prawa jazdy - brak ankiet i wniosków.

Obszar B - likwidacja barier w dostępie do uczestnictwa w społeczeństwie informacyjnym:

Zadanie 1: pomoc w zakupie sprzętu elektronicznego lub jego elementów oraz oprogramowania – **11 osób**, tj. 100% osób, które uzyskały pomoc w tym zakresie,

Zadanie 2: dofinansowanie szkoleń w zakresie obsługi nabytego w ramach programu sprzętu elektronicznego i oprogramowania - brak ankiet i wniosków.

Obszar C – likwidacja barier w poruszaniu się:

Zadanie 2: pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanego wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym – **5 osób**, tj. 100% osób, które uzyskały pomoc w tym zakresie,

Zadanie 3 – pomoc w zakupie protezy kończyny, w której zastosowano nowoczesne rozwiązania techniczne, tj. protezy co najmniej na III poziomie jakości – **1 osoba**, tj. 100% osób, które uzyskały pomoc w tym zakresie,

Zadanie 4 – pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanej protezy kończyny, w której zastosowano nowoczesne rozwiązania techniczne (co najmniej na III poziomie jakości) - brak ankiet i wniosków.

Obszar D – pomoc w utrzymaniu aktywności zawodowej poprzez zapewnienie opieki dla osoby zależnej – **3 osoby**, tj. 100% osób, które uzyskały pomoc w tym zakresie.

W badaniu zostało zadane pytanie (*czy przedmioty dofinansowania są nadal w pełni sprawne*). 85,7% osób zaznaczyła TAK. Natomiast pozostała część ankietowanych (14,3%) uznała, że pytanie ich nie dotyczy. Były to osoby, które skorzystały z dofinansowania na uzyskanie aktywności zawodowej poprzez zapewnienie opieki dla osoby zależnej.

Wśród badanych osób 42,8% używa przedmiotu dofinansowania codziennie, a 33,3% co dwa/trzy dni. Tyle samo bo 4,8% uznało, iż korzysta raz w tygodniu oraz rzadziej niż raz w miesiącu. Pozostała część ankietowanych, tj. 14,3% stwierdziła, że pytanie ich nie dotyczy.

Rysunek 4.

AKTYWIZACJA ZAWODOWA BENEFICJENTÓW

Wśród osób, które brały udział w badaniu, w chwili złożenia wniosku 38% pracowało na etacie lub części etatu, 4,8% była uczniem szkoły podstawowej, natomiast 52,2% nie było zatrudnionych (z czego 16,6% poszukiwało pracę).

19% osób zaznaczyło, iż podejmowało próby podjęcia zatrudnienia przed uzyskaniem pomocy ze środków PFRON, lecz napotkało się z wymienionym trudnościami:

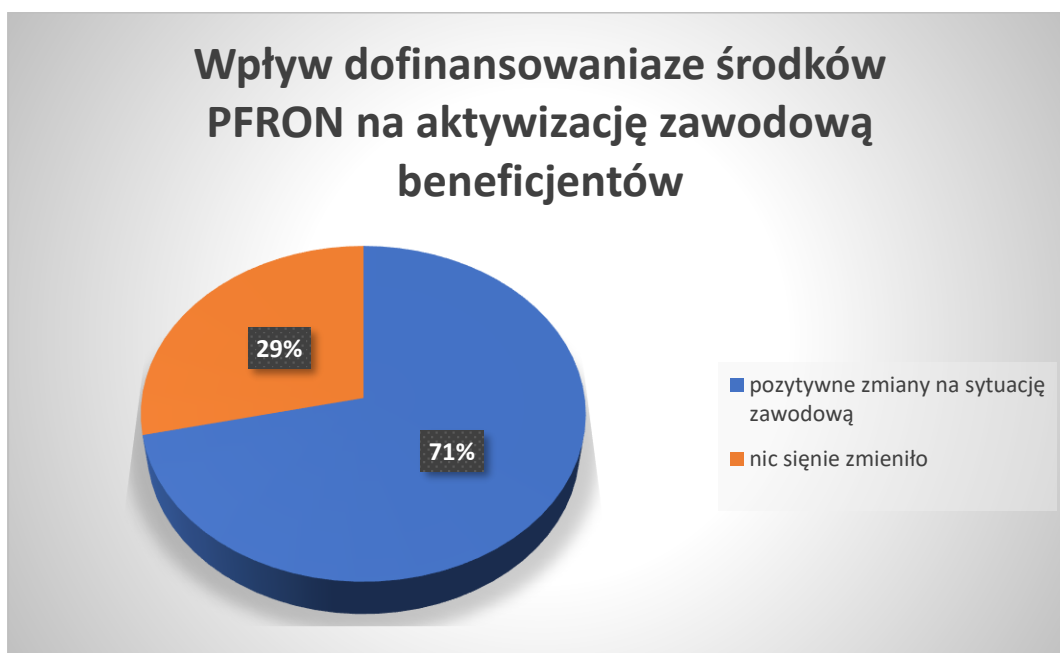
- niechęć/obawa pracodawców względem osób niepełnosprawnych – 50%,
- brak ofert pracy - 25%,
- złe warunki pracy i płacy – 25%.

W chwili obecnej pracuje 38% osób ankietowanych, natomiast 38% nie pracuje ze względów zdrowotnych, a 9,6% nie pracuje ale poszukuje pracy. 14,4% ankietowanych wskazało inne (obecnie jest na zasiłku rehabilitacyjnym, studiuje oraz jest uczniem szkoły podstawowej).

28,5% ankietowanych uznało, iż dofinansowanie ze środków PFRON w ramach programu nic nie zmieniło w ich życiu zawodowym. Pozostała grupa, stanowiąca 71,5% osób określiła, iż uzyskana pomoc wpłynęła na ich aktywność zawodową pozytywnie, gdyż pozwoliła na podjęcie stałej pracy lub jej kontynuowanie czy też zwiększenie wydajności, a także podniesienie kwalifikacji zawodowych.

Dofinansowanie ze środków PFRON w ramach programu umożliwiło m.in.: prostsze przyswajanie wiedzy, rozwój umysłowy, wpłynęło też na aktywność społeczną czy polepszyło warunki nauki.

Rysunek 5.

AKTYWIZACJA SPOŁECZNA BENEFICJENTÓW

W badaniu ewaluacyjnym należało określić wpływ dofinansowania ze środków PFRON w ramach programu na aktywizację społeczną osoby badanej. Z uwagi na różne schorzenia oraz obszary dofinansowania ankietowani mogli tu zaznaczyć kilka odpowiedzi.

Najwięcej osób (61,9%) odpowiedziało, że pomoc wpłynęła na nawiązywanie lub podtrzymywanie kontaktów z innymi ludźmi. Równie duża grupa uznała, że na rozwijanie własnych zainteresowań (47,6%) oraz na usamodzielnienie się (33,3%).

Pozostali zaznaczyli następujące odpowiedzi:

- kontynuowanie nauki – 23,8%,
- polepszenie warunków nauki – 19%,
- robienie innych rzeczy – 19%,
- zaangażowanie w pracę społeczną – 14,2%,
- podjęcie nauki na wyższym poziomie – 14,2%,
- nic się nie zmieniło – 9,5%,
- inne (poszerzenie wiedzy zawodowej) – 4,8%.

Rysunek 6.

BADANIE EWALUACYJNE AKTYWIZACJI ZAWODOWEJ I SPOŁECZNEJ W POSZCZEGÓLNYCH OBSZARACH

Obszar A – likwidacja bariery transportowej

W badaniu wzięła udział **1 osoba**, tj. **4,8% osób ogółem** korzystających z pomocy oraz 100% osób, która w zadaniu 1 otrzymała dofinansowanie na zakup i montaż oprzyrządowania do posiadanego samochodu.

Wśród ankietowanych była kobieta ze znacznym stopniem niepełnosprawności. Osoba ankietowana, która wnioskuje o dofinansowanie ze środków PFRON w ramach obszaru A była osobą niepełnosprawną ze względu na schorzenie ruchu.

W chwili złożenia wniosku badana osoba nie pracowała i poszukiwała pracy. Po otrzymaniu dofinansowania nadal nie pracuje i otrzymuje zasiłek rehabilitacyjny. Poproszono badaną osobę o wybranie kilku odpowiedzi na pytanie co umożliwiło uzyskane dofinansowanie. Ankietowana osoba zaznaczyła odpowiedź: nic się nie zmieniło.

W przypadku oceny dotyczącej wpływu dofinansowania ze środków PFRON na aktywność społeczną po otrzymaniu pomocy respondentka – podobnie jak w aktywności zawodowej – podała odpowiedź: nic się nie zmieniło.

Likwidacja bariery transportowej to obszar, który zapewnia największą pomoc osobom niepełnosprawnym ze schorzeniem ruchu. Nie ma większego wpływu na znalezienie pracy, gdyż osoby z tym schorzeniem w większości przypadków nie mogą pracować ze względów zdrowotnych.

Obszar B – likwidacja barier w dostępie do uczestniczenia w społeczeństwie informacyjnym

W badaniu wzięło udział **11 osób**, co stanowi **52,3% osób ogółem** korzystających z pomocy oraz 100% osób, które skorzystały z tego obszaru. W tym:

- Zadanie 1: pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanego wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym – 11 osób, tj. 100% osób, które uzyskały pomoc w tym zakresie,
- Zadanie 2: dofinansowanie szkoleń w zakresie obsługi nabytego w ramach programu sprzętu elektronicznego i oprogramowania - brak ankiet i wniosków.

Wśród ankietowanych 54,5% stanowiły kobiety, a 45,5% stanowili mężczyźni. Z uwagi na wymogi formalne zadania 1 największą grupę, bo aż 90,1% stanowiły osoby o znacznym stopniu niepełnosprawności, pozostałą część stanowiła osoba z orzeczeniem o stopniu niepełnosprawności (w przypadku osób do 16r. życia).

Ankietowani, którzy wnioskowali o dofinansowanie ze środków PFRON w ramach obszaru B byli w większości osobami niepełnosprawnymi ze względu na schorzenie wzroku (54,5%). Pozostali mieli schorzenia ruchu (18,2%) oraz posiadali niepełnosprawność sprzężoną (18,2%), natomiast jedna z osób (9,1%) zaznaczyła przy schorzeniu: inne (białaczka).

Grupa badanych (45,5%) stanowiły osoby, które w tym czasie pracowały (5 osób). Tyle samo, bo 5 osób nie było zatrudnionych (45,5%), z czego jedna poszukiwała pracy. Pozostała jedna osoba (9%) była uczniem szkoły podstawowej.

Poproszono respondentów o wybranie kilku odpowiedzi na pytanie co umożliwiło uzyskane dofinansowanie ze środków PFRON w ramach programu „Aktywny samorząd”. Wśród badanych aż 45,5% ankietowanych uważa, że otrzymanie pomocy miało wpływ na podniesienie kwalifikacji zawodowych, natomiast po tyle samo - 18,1% wskazano kontynuowanie pracy oraz zwiększenie wydajności pracy. W miejscu inne (36,3% ankietowanych) zapisano po jednej odpowiedzi: prostsze przyswajanie wiedzy; dla siebie; umożliwi rozwój umysłowy oraz polepszenie warunków nauki. Po 9% osób badanych odpowiedziało, że uzyskane dofinansowanie pozwoli na podjęcie stałej oraz lepszej pracy. Jedna osoba (9%) uważa, że po udziale w programie nic się nie zmieniło w jej sytuacji zawodowej.

Bardzo pozytywnie oceniono wpływ dofinansowania ze środków PFRON na aktywność społeczną po otrzymaniu pomocy. Respondenci tutaj też mieli do wyboru kilka odpowiedzi. Najwięcej ankietowanych (75,7%) uznało, że udział w programie pozwoli na nawiązywanie lub podtrzymywanie kontaktów z innymi ludźmi. Równie duża grupa uznała, że na rozwijanie własnych zainteresowań - 54,5% oraz na kontynuowanie nauki – 36,3% czy polepszenie warunków nauki – 36,3%.

Pozostali zaznaczyli następujące odpowiedzi: zaangażowanie w pracę społeczną – 27,2%, podjęcie nauki na wyższym poziomie – 27,2%, robienie innych rzeczy – 18,1%, usamodzielnienie się – 9,0%, inne *poszerzenie wiedzy zawodowej* – 4,8%.

Likwidacja barier w dostępie do uczestniczenia w społeczeństwie informacyjnym to obszar, który zapewnia największą pomoc osobom niepełnosprawnym ze schorzeniem wzroku oraz ruchu. Z tego obszaru korzystają także dzieci niepełnosprawne, których rodzice wnioskują o pomoc. Uzyskanie dofinansowania ma duży wpływ na polepszenie warunków nauki tym dzieciom. Natomiast w przypadku dorosłych osób niepełnosprawnych nie ma większego wpływu na znalezienie pracy, gdyż osoby z tymi schorzeniami w większości przypadków nie mogą pracować ze względów zdrowotnych. Skorzystanie z tego obszaru daje jednak możliwość podniesienia kwalifikacji zawodowych, kontynuowanie pracy, czy zwiększenie wydajności pracy.

Obszar C – likwidacja barier w poruszaniu się

W badaniu wzięło udział **6 osób**, co stanowi **28,5% osób ogółem** korzystających z pomocy oraz 100% osób, które skorzystały z tego obszaru. W tym:

- Zadanie 2: pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanego wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym – **5 osób**, tj. 100% osób, które uzyskały pomoc w tym zakresie,
- Zadanie 3 – pomoc w zakupie protezy kończyny, w której zastosowano nowoczesne rozwiązania techniczne, tj. protezy co najmniej na III poziomie jakości – **1 osoba**, tj. 100% osób, które uzyskały pomoc w tym zakresie,
- Zadanie 4 – pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanej protezy kończyny, w której zastosowano nowoczesne rozwiązania techniczne (co najmniej na III poziomie jakości) - brak ankiet i wniosków.

Wśród ankietowanych 66,6% stanowiły kobiety, a 33,4% stanowili mężczyźni. Największą grupę (83,3%) stanowiły osoby o znacznym stopniu niepełnosprawności. Osoby z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności stanowią zatem 16,7% ankietowanych. Wszyscy ankietowani, którzy wnioskowali o dofinansowanie ze środków PFRON w ramach obszaru C byli osobami niepełnosprawnymi ze względu na schorzenie ruchu, cztery osoby posiadają niepełnosprawność sprzężoną.

Największą grupę badanych (83,3%) stanowiły osoby, które w okresie wnioskowania o pomoc nie były zatrudnione (5 osób). Pozostała osoba (16,7%) pracowała na etacie lub części etatu. 5 osób, które nie były zatrudnione obecnie również nie pracują - z uwagi na stan zdrowia. Natomiast osoba zatrudniona aktualnie nie pracuje i jest na etapie poszukiwania pracy.

Poproszono respondentów o wybranie kilku odpowiedzi na pytanie co umożliwiło uzyskane dofinansowanie ze środków PFRON w ramach programu „Aktywny samorząd”. Wśród badanych 50,0% uważa, że po otrzymaniu pomocy nic się nie zmieniło. Wskazano też po jednej odpowiedzi: podniesienie kwalifikacji zawodowych (16,7%), kontynuowanie pracy (16,7%) oraz inne – polepszenie aktywności zawodowej (16,7%).

Bardzo pozytywnie oceniono wpływ dofinansowania ze środków PFRON na aktywność społeczną po otrzymaniu pomocy. Respondenci tutaj też mieli do wyboru kilka odpowiedzi. Najwięcej ankietowanych, bo aż 83,3% uważa, że otrzymanie pomocy miało wpływ na usamodzielnienie się oraz na nawiązywanie, podtrzymanie kontaktów z innymi ludźmi. Równie wysoko – bo aż 66,6% - wskazano na rozwijanie własnych zainteresowań. Ankietowani zaznaczyli również: robienie innych rzeczy (16,7%) oraz *zaangażowanie w pracę społeczną* (16,7%).

Likwidacja bariery w poruszaniu się to obszar, który zapewnia pomoc osobom niepełnosprawnym z różnymi schorzeniami, ale w większości z problemami w poruszaniu się. Likwidacja powyższej bariery w przypadku zakupu protezy ma duży wpływ na umożliwienie kontynuowania pracy, czy podniesienie kwalifikacji zawodowych przez osoby badane. Natomiast osoby ubiegające się o pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym uważają, że nic nie zmienia się w ich aktywności zawodowej. Jednak ma duże znaczenie w życiu codziennym, tj. na usamodzielnienie się, czy na nawiązywanie, podtrzymanie kontaktów z innymi ludźmi; rozwijanie własnych zainteresowań, zaangażowanie w pracę społeczną czy na robienie innych rzeczy.

Obszar D – pomoc w utrzymaniu aktywności zawodowej poprzez zapewnienie opieki dla osoby zależnej

W badaniu wzięły udział **3 osoby**, co stanowi **14,2% ogółem** korzystających z pomocy oraz 100% osób, które skorzystały z tego obszaru.

Wśród ankietowanych 66,7 % stanowili mężczyźni, a 33,3 % stanowiły kobiety. Największą grupę (67%) stanowiły osoby ze znacznym stopniem niepełnosprawności, natomiast 33,3% to osoby z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności. Większość osób, bo 66,7% to osoby niepełnosprawne ze względu na schorzenia wzroku, pozostałe (33,3%) – na schorzenie ruchu.

Wszyscy ankietowani otrzymali dofinansowanie do przedszkola dla dzieci.

Grupę badanych (100%) stanowiły osoby, które w tym czasie pracowały na etacie lub części etatu (3 osoby). Dofinansowanie z programu „Aktywny samorząd” pozwoliło na kontynuowanie pracy (66,3%) – 2 osoby, pozostała osoba (33,3%) zaznaczyła w ankiecie, że nic się nie zmieniło.

Na pytanie jaki wpływ miało dofinansowanie ze środków PFRON na aktywność społeczną ankietowanych w jednej odpowiedzi (33,3%) zaznaczono: robienie innych rzeczy, kontynuowanie nauki, nic się nie zmieniło.

Pomoc w utrzymaniu aktywności zawodowej poprzez zapewnienie opieki dla osoby zależnej to obszar, który zapewnia pomoc osobom niepełnosprawnym z różnymi schorzeniami. Pomoc w zapewnieniu opieki dla osoby zależnej ma duży wpływ na aktywność zawodową. Pozwala na kontynuowanie pracy. Ma również wpływ na aktywność społeczną. Dzięki tej pomocy badani mają możliwość na robienie innych rzeczy, czy kontynuowanie nauki.

PODSUMOWANIE MODUŁU I

Analizując ankietowanych, którzy skorzystali z dofinansowania w ramach Modułu I można zauważyć, iż o programie „Aktywny samorząd” najwięcej osób dowiedziało się z Ośrodka Pomocy Społecznej (57,1%), od znajomych (52,3%) oraz z internetu (23,8%). Innym źródłem informacji były również PFRON (16%), prasa (4,8%), radio/telewizja (4,8%) oraz z innych źródeł - *przedszkole* (4,8%).

Zapytano również ankietowanych, co skłoniło ich do złożenia wniosku o dofinansowanie. Wśród możliwości wyboru kilku odpowiedzi 71,4% ankietowanych uznało, że brak środków finansowych, 57,1% - że fakt istnienia tego rodzaju programu i 42,8% - że niskie dochody na osobę w rodzinie były głównymi przesłankami do wniosku o pomoc. Liczna grupa badanych wskazała fakt, że spełnił/a warunki programu (19,0%). Wśród innych odpowiedzi zaznaczono jedynie: *radę znajomych, którzy otrzymali dofinansowanie* (4,8%).

Wśród badanych zdecydowana większość (76,1%) uważa, że pomoc w zakresie programu „Aktywny samorząd” jest odpowiednia i nie powinna być poszerzana. Jednak 19% jest innego zdania, jedna osoba nie ma zdania. Respondenci chcą poszerzyć zakres dofinansowania o następujące możliwości:

- *dofinansowanie do samochodu,*
- *mniej wklad własny,*
- *podjazd albo winda dla osób na wózku inwalidzkim.*

Jednak zdecydowana większość osób (90,5%) uważa, że otrzymana pomoc finansowa była *odpowiednia*. Tylko 9,5% określiło jako: *za mała*. Żaden z respondentów nie zaznaczył odpowiedzi: *za duża*.

Podsumowując pilotażowy program „Aktywny samorząd” Moduł I wszyscy ankietowani ocenili bardzo pozytywnie jego wpływ na aktywność zawodową i społeczną beneficjentów.

MODUŁ II

W roku 2016 z pomocy w uzyskaniu wykształcenia na poziomie wyższym skorzystało **72 beneficjentów** programu.

CHARAKTERYSTYKA RESPONDENTÓW

W badaniu ewaluacyjnym ex-post udział wzięło **69 osób**, co stanowi **95,8%** wszystkich osób, które skorzystały z pomocy w uzyskaniu wykształcenia na poziomie wyższym. Wśród badanych **56,5%** stanowiły **kobiety**, natomiast **mężczyźni** stanowili **43,5%** osób.

Beneficjenci programu zostali przypisani do trzech grup stanowiących stopień orzeczenia o niepełnosprawności. Wśród ankietowanych najliczniejszą grupą okazała się grupa osób o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, stanowiła 79,7%. Beneficjenci o znacznym stopniu niepełnosprawności to grupa 15,9%. Z tego modułu 4,4% ankietowanych posiadało lekki stopień niepełnosprawności.

Osoby korzystające z pomocy w uzyskaniu wykształcenia na poziomie wyższym są niepełnosprawne ze względu na różne rodzaje schorzeń. Niepełna 36,2% osób jest niepełnosprawna ruchowo. Część ankietowanych (17,4%) zaznaczyło schorzenie psychiczne, oraz wzroku (7,2%). Jednakże duża część ankietowanych wymieniła inne choroby co stanowiło 39,1%, tj. 4,3% - słuchu, 1,4% - ogólny stan zdrowia, 2,9% - niepełnosprawność sprzężona, 4,4% - epilepsja oraz 26,1% - to pozostałe schorzenia tj. cukrzyca, astma, układ pokarmowy.

WPLYW PROGRAMU „AKTYWNY SAMORZĄD” NA DECYZJĘ O ROZPOCZĘCIU LUB KONTYNUACJI NAUKI

Respondentom zadano pytanie jaki wpływ na decyzję o rozpoczęciu studiów miał fakt otrzymania dofinansowania w ramach programu „Aktywny samorząd” 29% osób badanych uważa, że miał decydujący wpływ, natomiast 50,7% uznała, iż miał poważny wpływ, ale nie jedyny, a 11,6%, że nie miał żadnego wpływu. Tylko 8,7% uznała, że na rozpoczęcie studiów otrzymanie dofinansowania miało niewielki wpływ.

Dodatkowo zapytano respondentów jaki wpływ na decyzję o kontynuacji studiów miał fakt otrzymania dofinansowania w ramach programu „Aktywny samorząd”. Odpowiedzi były bardzo zróżnicowane, jednakże połowa osób badanych (58,9%) uznała, że miało poważny wpływ, ale nie jedyny, 30,5% oświadczyło, że miał decydujący wpływ. Jednak dla małej liczby ankietowanych miał niewielki wpływ (8,7%) lub nie miał żadnego (2,9%).

Z analizy powyższych pytań i odpowiedzi wynika, iż proponowana przez PFRON pomoc w uzyskaniu wykształcenia na poziomie wyższym ma poważny wpływ na decyzję osób niepełnosprawnych o podjęciu nauki lub jej kontynuacji.

W chwili złożenia wniosku zdecydowanie większa część respondentów (65,2%) była już studentami. Tylko (11,6%) to uczniowie szkoły średniej, pomaturalnej, policealnej lub innej, absolwenci studiów doktoranckich i osoby będące w trakcie przewodu doktorskiego stanowili łącznie 4,4%. Natomiast pozostałą część badanych 18,8% stanowią osoby, które w chwili wnioskowania o dofinansowanie nie były uczniami ani studentami.

Wśród studentów największą grupę (59,4%) wnioskującą o dofinansowanie tworzyli studenci studiów magisterskich.

AKTYWNOŚĆ ZAWODOWA BENEFICJENTÓW

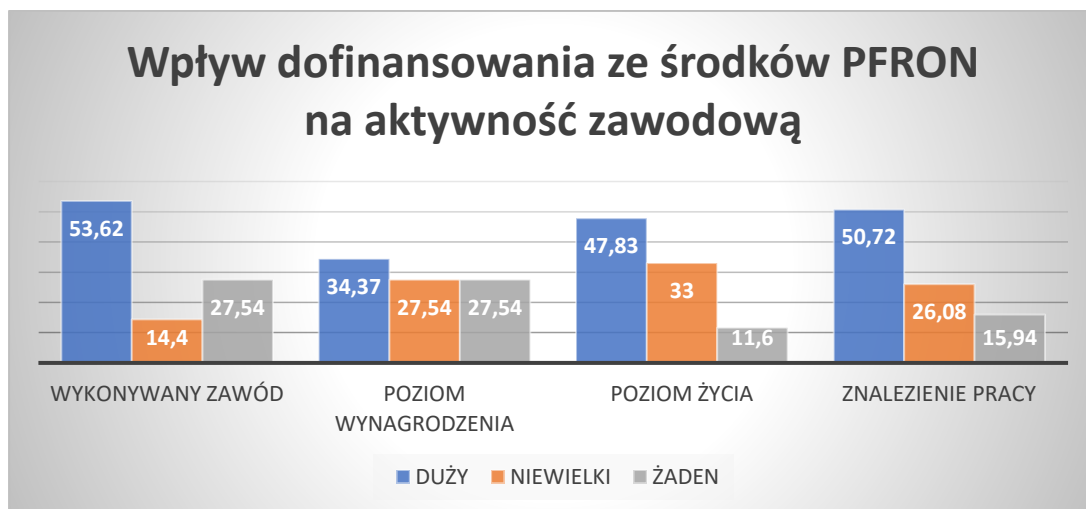
W chwili złożenia wniosku prawie połowa badanych osób (49,3%) nie była zatrudniona, ale też (31,8%) część badanych pracowała na etacie lub jego części. 4,4% badanych to osoby poszukujące pracy. Do grupy osób zaznaczających punkt, że były w innej sytuacji należy 1,5%, 10,1% stanowią osoby, które zaznaczyły odpowiedź inne, natomiast 2,9% zaznaczyło kilka odpowiedzi.

Dodatkowo respondentów zapytano czy przed uzyskaniem pomocy ze środków PFRON podejmowali próbę poszukiwania pracy. Tutaj również była możliwość zaznaczenia kilku odpowiedzi, które były bardzo podzielone. Prawie 34,8% zaznaczyła TAK. Natomiast osoby, które pracowały i nadal pracują lub nie mogą pracować ze względów zdrowotnych czy też uczą się w trybie dziennym wybrały odpowiedź NIE lub NIE DOTYCZY. Zaznaczających NIE było 15,9%, zaś zaznaczających NIE DOTYCZY było 50,7%.

Wśród osób, które przed uzyskaniem pomocy ze środków PFRON, podejmowali próby poszukiwania pracy 50,7% zaznaczyła odpowiedź, że nie dotyczy. 7,2% zaznaczyła, że przyczyną braku znalezienia pracy było brak ofert pracy. Część grupy osób (5,8%) podała brak odpowiednich kwalifikacji. Pozostali zaznaczali również stanowisko nieprzystosowane do rodzaju schorzenia oraz bariery architektoniczne, komunikacyjne i inne.

Sytuacja zawodowa badanych osób po otrzymaniu dofinansowania w ramach programu „Aktywny samorząd” uległa pogorszeniu w stosunku do roku ubiegłego - 31,9% jest zatrudnionych na etacie lub części. Procent osób pracujących sezonowo (1,5%) uległ również zmniejszeniu w stosunku do roku ubiegłego, natomiast oraz ilość osób prowadzących działalność gospodarczą (5,8%) po otrzymaniu dofinansowania, wzrosła w stosunku do poprzedniego okresu. Należy również zauważyć, że część osób niepełnosprawnych nie może pracować ze względów zdrowotnych lub z innych względów i stanowi to 36,2%, natomiast osoby nie pracujące, ale poszukujące pracy stanowią 33,3%.

Rysunek 7.

Reasumując: Moduł II programu pilotażowego „Aktywny samorząd” wpłynął pozytywnie na aktywność zawodową beneficjentów programu. Zmniejszyła się liczba osób, które znalazły zatrudnienie po uzyskaniu wykształcenia na poziomie wyższym. W badanym okresie wzrosła liczba osób otwierających własną działalność gospodarczą. Dofinansowanie kształcenia wpłynęło na możliwość podwyższenia swoich kwalifikacji zawodowych lub ich zmianę. Duża część respondentów uważa, że uzyskanie pomocy ze środków PFRON miało duży wpływ na wykonywany zawód, poziom wynagrodzenia, poziom życia oraz znalezienie pracy.

AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNA BENEFICJENTÓW.

Poproszono ankietowanych, aby określili wpływ dofinansowania ze środków PFRON na ich aktywność społeczną, tj. motywację do kontynuacji nauki, samopoczucie, wykonywany zawód, zmianę środowiska, znalezienie pracy i pozycję społeczną. W wymienionych obszarach mieli możliwość określenia wpływu jako duży, niewielki lub żaden.

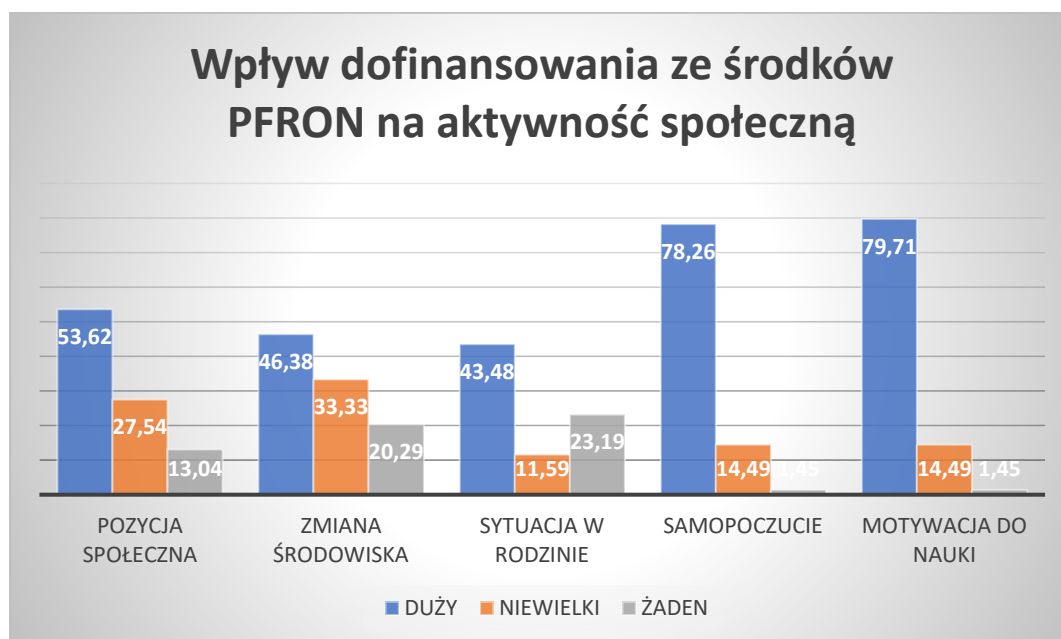
Duża część osób uważa, iż uzyskana pomoc miała duży wpływ na :

- motywację do kontynuacji nauki (79,7%),
- samopoczucie (78,3%),
- wykonywany zawód/pelnione stanowisko (53,6%),
- pozycję społeczną (53,6%),
- znalezienie pracy (50,7%),
- poziom życia (47,8%),

w przypadku części beneficjentów pomocy uzyskane dofinansowanie miało niewielki wpływ na sytuację rodzinną, zmianę środowiska oraz poziom życia.

Taka statystyka pozwala na stwierdzenie zasadności realizacji programu dofinansowania kształcenia na poziomie wyższym dla osób niepełnosprawnych. Prowadzi to do integracji społecznej, zwiększa ich potencjał rozwoju oraz sprzyja aktywności zawodowej w różnych obszarach m.in. na rynku pracy.

Rysunek 8.

W tym przypadku zauważany jest również pozytywny wpływ dofinansowania na aktywność społeczną beneficjentów programu. Bardzo duży wpływ miało dofinansowanie na motywację do nauki oraz samopoczucie beneficjentów. Duża część ankietowanych uważa, że uzyskanie pomocy ze środków PFRON miało duży wpływ na pozycję społeczną, zmianę środowiska oraz sytuację w rodzinie. Podane wyniki przez badanych utrzymują się na podobnym poziomie w stosunku do roku ubiegłego.

PODSUMOWANIE MODUŁU II

Analizując ankietowanych, którzy skorzystali z dofinansowania w ramach Modułu II można zauważyć, iż o programie „Aktywny samorząd” najwięcej osób dowiedziało się z internetu (47,8%) oraz od znajomych (20,3%). Innym źródłem informacji był również Ośrodek Pomocy Społecznej (42%) oraz PFRON (11,6%). Tylko nieliczna grupa dowiedziała się poprzez prasę (1,5%), uczelnię/szkołę (11,6%), oraz z innych źródeł (8,7%).

Zapytano również ankietowanych, co skłoniło ich do złożenia wniosku o dofinansowanie. Wśród możliwych do wyboru kilku odpowiedzi, 55,1% ankietowanych uznało, że fakt istnienia tego programu był główną przesłanką do wniosku o pomoc. Liczna grupa badanych zaznaczyła, że niskie dochody na osobę w rodzinie (55,1%). Wśród innych odpowiedzi zaznaczono: fakt, że spełnił warunki tego programu (34,8%), rada znajomych (10,1%), inne (4,4%) np. możliwość podwyższenia kwalifikacji zawodowych.

Wśród badanych ponad połowa uważa, że pomoc w zakresie programu „Aktywny samorząd” jest odpowiednia, i nie powinna być poszerzana. Jednak 42% jest innego zdania.

Respondenci chcą poszerzyć zakres dofinansowania o następujące możliwości:

- kursy zwiększające umiejętności osób niepełnosprawnych w zależności od potrzeb dostosowanych do rodzaju niepełnosprawności,
- dofinansowania do sprzętu specjalistycznego,
- dofinansowanie do kursów językowych,
- kursy podnoszące kwalifikacje zawodowe,
- pomoc rzeczowa,
- dofinansowanie praktyk i staży,
- zakup pomocy naukowych.

Jednak zdecydowana większość osób (71,0%) uważa, że otrzymana pomoc finansowa była *odpowiednia*, tylko 29,0% określiła jako: *za małą*. Żaden z respondentów nie zaznaczył odpowiedzi: *za dużą*.

Podsumowując pilotażowy program „Aktywny samorząd” wszyscy ankietowani ocenili bardzo pozytywnie jego wpływ na aktywność zawodową i społeczną beneficjentów.

PODSUMOWANIE BADAŃ EWALUACYJNYCH

Realizacja założeń i oczekiwań programu została oceniona pozytywnie. Zdaniem badanych program wywarł na nich pozytywny wpływ oraz na zmianę sytuacji życiowej. W ramach prowadzonej ewaluacji ex-post wykazano, że u części beneficjentów nie zmieniło się zatrudnienie, szczególnie korzystających z Modułu II. Jednak część z tego obszaru podjęła się własną działalność gospodarczą. Niektórzy z respondentów, zarówno z Modułu I i II nie może pracować ze względów zdrowotnych. Ich schorzenie, wiek oraz stopień niepełnosprawności nie pozwala na zatrudnienie, czy wykonywanie jakiegokolwiek pracy. Dotyczy to osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności, ze schorzeniem ruchu, czy z niepełnosprawnością sprzężoną.

Pozytywna ocena programu „Aktywny Samorząd” świadczy o trafnym doborze instrumentów aktywnej integracji zgodnie z zindywidualizowanymi potrzebami osób niepełnosprawnych.

Osoby niepełnosprawne, w większości ze schorzeniami narządu ruchu, słuchu wzroku oraz niepełnosprawności sprzężonej skorzystały z likwidacji barier utrudniających aktywizację społeczną i zawodową. Część respondentów z innymi schorzeniami mogła zwiększyć swoją aktywność dzięki pomocy w zapewnieniu opieki dla osoby zależnej. Duży wpływ na podjęcie lub kontynuację nauki miało uzyskanie dofinansowania w tym zakresie. Ta forma pomocy wywiera ogromny wpływ na wiele sfer życia osoby niepełnosprawnej.

Zatem, należy stwierdzić, iż założenia programu w większej części zostały spełnione, co jest odzwierciedlone w wynikach badania efektów jego realizacji.

Osiągnięte zostały główne wskaźniki ewaluacyjne:

1. rezultatu, tj. zwiększyła się liczba osób niepełnosprawnych, dla których w wyniku uczestnictwa w programie zlikwidowane lub zmniejszone zostały bariery uniemożliwiające uczestniczenie w życiu społecznym, zawodowym lub w dostępie do edukacji,
2. wpływu, tj. zwiększyła się liczba osób niepełnosprawnych, których aktywność społeczna lub zawodowa wzrosła w wyniku uczestnictwa w programie.

SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1. Płeć badanych

Rysunek 2. Stopień niepełności

Rysunek 3. Osoba niepełnosprawna ze względu na schorzenia

Rysunek 4. Jak często używany jest przedmiot dofinansowania przez badanych

Rysunek 5. Wpływ dofinansowania ze środków PFRON na aktywizację zawodową beneficjentów

Rysunek 6. Wpływ dofinansowania ze środków PFRON na aktywizację społeczną beneficjentów

Rysunek 7. Wpływ dofinansowania ze środków PFRON na aktywność zawodową

Rysunek 8. Wpływ dofinansowania ze środków PFRON na aktywność społeczną